

4.5.2010

Jakelussa mainituille

KANNANOTTO JA KUTSU: RASISTISTEN RIKOSTEN ETENEMINEN OIKEUSPROSESSISSA

Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO) on valtioneuvoston asettama laajapohjainen asiantuntijaelin, jonka tarkoituksena on mm. kehittää vuorovaikutusta viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja eduskunnassa edustettuna olevien puolueiden sekä maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen välillä niin valtakunnallisella, alueellisella kuin paikallisellakin tasolla. Lisäksi ETNO avustaa maahanmuuttopolitiikan asiantuntijana ministeriöitä etnisesti yhdenvertaisen ja monimuotoisen yhteiskunnan kehittämisessä.

Valtakunnallinen Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO) keskusteli kokouksessaan 29.10.2009 etnisten suhteiden tilasta Suomessa. Kokouksessa asiaa lähestyttiin laajasti eri näkökulmista: tarkastelemalla maahanmuutosta ja maahanmuuttajista käytävää nettikeskustelua, median raportointia, vähemmistövaltuutetun vastaanottamia yhteydenottoja ja rasistisesta rikollisuudesta tehtyä tutkimusta. Kokouksessa käydyn keskustelun pohjalta ETNO haluaa tuoda esiin huolensa siitä, että rikosten rasistiset piirteet eivät useinkaan tule näkyviksi oikeusprosessissa ja johda rangaistuksen koventamisperusteen käyttämiseen.

Poliisiammattikorkeakoulu on tehnyt tapaustutkimuksen siitä, miten Helsingissä vuonna 2006 kirjatut rasistiset rikosepäilyt etenivät oikeusprosessissa.¹ Tutkimuksen mukaan rasistisia piirteitä sisältävät rikokset etenevät rikosprosessissa ”tavallisina rikoksina” samalla tavalla kuin vastaavat muut rikokset. Rasistiset herjaukset etenevät rikosprosessissa jopa keskivertoa paremmin kunnianloukkauksina.

Rikoslain 6:5 §:n perusteella rikoksesta määrättävää rangaistusta voidaan koventaa, mikäli rikoksen motiivina on ollut

loukata henkilöä, kansanryhmää tai muuta sellaista henkilöryhmää rodun, ihonvärin, kansallisen tai etnisen alkuperän, uskonnon tai jonkin muun tähän verrattavan seikan perusteella.

Koventamisperusteen säätämisen avulla on haluttu ilmaista yhteiskunnan erityisen moittiva suhtautuminen tällaisiin tekoihin. Koventamisperusteen tarkoituksena on suojata vähemmistöryhmiä rotuvihaan perustuvalta väkivallalta.

Aiemmin mainitussa poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksessa tarkasteltiin 107 rikosilmoitusta, joihin liittyi rasistisia piirteitä. Yhdessä näistä tapauksista ei rangaistusta kovennettu rasistisen motiivin perusteella. Ylipäättään rikoksen koventamisperustetta on Suomessa käytetty verraten vähän rasistisen motiivin perusteella.

¹ Poliisiammattikorkeakoulun raportti löytyy osoitteesta:

[http://www.poliisiammattikorkeakoulu.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/files/raportteja73_peutere/\\$file/raportteja73_peutere.pdf](http://www.poliisiammattikorkeakoulu.fi/poliisi/poliisioppilaitos/home.nsf/files/raportteja73_peutere/$file/raportteja73_peutere.pdf)

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Vaihe	Kotisivu	Sähköposti
Sisäasiainministeriö	Sisäasiainministeriö/ETNO				
Vuorikatu 20 A	PL 26	071 878 8637	071 878 0171	www.intermin.fi/etno	etno@intermin.fi
Helsinki	00023 Valtioneuvosto	071 878 8644			

4.5.2010

Tutkimuksessa tuotiin esiin, että ongelmat rasistisia piirteitä sisältävien rikosepäilyjen etenemisessä liittyvät rasistisen motiivin tunnistamiseen, tutkimiseen ja huomioimiseen rangaistusta ankaroittavana tekijänä. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksen johtopäätöksenä on, ettei rasistisen motiivin selvittämiseksi esitutkinnassa ole systemaattista tapaa. Tieto rikosepäilyyn liittyvistä rasistisista piirteistä näyttää välittyvän rikosprosessissa viranomaiselta toiselle sattumanvaraisesti.

Joissakin tutkituista tapauksissa teon rasistiset piirteet tulivat selvästi esille poliisin toimittamassa esitutkimusmateriaalissa. Tästä huolimatta syyttäjät eivät vaatineet rangaistuksen koventamista rasistisen motiivin perusteella yhdessäkään aineistoon kuuluvassa jutussa. Syytekynnys rasistisen motiivin suhteen näyttäytyi tutkimuksessa erityisen korkeana.

ETNON jäsenet korostavat viranomaistoiminnan merkitystä hyvien etnisten suhteiden perustana. Koventamisperusteen käyttö lainsäätäjän tarkoittamalla tavalla on tärkeä signaali siitä, että rasismi ei ole millään tavalla suvaittu ilmiö suomalaisessa yhteiskunnassa. Mahdollisen rasistisen motiivin näkyminen on tärkeää myös tarkasteltaessa esitutkinnan ja oikeudenkäynnin etenemistä. Mikäli juttua käsitellään esimerkiksi ”normaalina” kunnianloukkauksena, on kyseessä asianomistajarikos.

Poliisin kirjaamien rasististen rikosepäilyjen lukumäärä on kasvanut huomattavasti. ETNO esittää huolensa tästä kehityksestä, vaikkakin nousu voi osaltaan kertoa myös ilmoitusvalmiuden parantumisesta. Rasististen rikosepäilyjen lukumäärän jatkuva nousu kertoo kuitenkin rasismin vastaisen työn tärkeydestä ja jatkuvasta tarpeesta panostaa eri väestöryhmien välisen vuoropuhelun edistämiseen. Ennaltaehkäisyn ohella tärkeää on se, että viranomaisten toimesta ilmiöön puututaan laissa säädetyin keinoin. Rasistiset rikokset aiheuttavat vahinkoa paitsi yksilölle, myös koko yhteisölle ja yhteiskunnalle.

Rasististen rikosepäilyjen etenemiseen oikeusprosessissa on kiinnitetty huomiota myös Sisäisen turvallisuuden ohjelmassa 2008–2011. Ohjelmassa on päätetty tehostaa rasististen rikosten ja viharikosten käsittelyä lisäämällä poliisin ja syyttäjän yhteistyötä, jotta rikoksen motiiviin liittyvät seikat tulevat riittävässä laajuudessa selvitettyä. Hallituksen politiikkariihessä 2009 vahvistettiin tavoitteet rasististen rikosten tutkinnan tehostamisesta.

ETNON puolesta haluamme korostaa rasististen rikosten tutkinnan tehostamisen tärkeyttä sekä tähän liittyen syyttäjien ja poliisin kouluttamista aihepiirissä. Samalla haluamme esittää ystävällisen ennakkokutsun oikeusministeriön ja poliisin edustajille saapua keskustelemaan asiasta ETNON kokoukseen myöhemmin ilmoitettavana ajankohtana. **Pyydämme ilmoittamaan ne henkilöt, joille kutsu osoitetaan keskiviikkoon 19.5.2010 mennessä ETNON sihteeri Nina Suorsalle p. 071 878 8644 tai sähköpostitse nina.suorsa@intermin.fi.**

Ystävällisin terveisin

Ritva Viljanen
ETNON puheenjohtaja

Erkki Virtanen
ETNON varapuheenjohtaja

Atanas Aleksovski
ETNON varapuheenjohtaja

JAKELU:

Oikeusministeriö
Sisäasiainministeriö, Poliisiosasto
Sisäasiainministeriö, Sisäisen turvallisuuden sihteeristö

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Vaihde	Kotisivu	Sähköposti
Sisäasiainministeriö	Sisäasiainministeriö/ETNO				
Vuorikatu 20 A	PL 26	071 878 8637	071 878 0171	www.intermin.fi/etno	etno@intermin.fi
Helsinki	00023 Valtioneuvosto	071 878 8644			